

ДАРЫ ГІСТАРЫЧНАЙ ЛІТВЫ – БЯЗМЕЖНЫЯ І НЕВЫЧЭРПНЫЯ

Рэцэнзія на выданне: *Pamirštoji mecenatystė: Dovanų Vilniaus universiteto bibliotekai knyga, 1792–1832 / sudarytojas ir parengėjas Arvydas Pacevičius. – Vilnius : UAB DABAexpress, 2010. – 319 p. : il. Tiražas 500 vnt.*

Разглядаюцца структура і змест кнігі, якую прадстаўляюць перадрукаваны рукапіс арыгінала «Księga darów» на польскай мове, яго пераклад на літоўскую мову, а таксама навуковае даследаванне А. Пацэвічуса «Pamirštoji mecenatystė», зробленае на аснове дадзенага рукапісу. Адзначаецца вартасць выдання як важкай дакументальнай крыніцы для беларускага кнігазнаўства, якая спрыяе і пашырае кола далейшых даследчых магчымасцей на вывучэнні культурнай спадчыны народаў гістарычнай Літвы.

Новае выданне прафесара Арвідаса Пацэвічуса [1], назва якога ў перакладзе на беларускую мову можа быць патлумачана як «Забытае мецэнацтва: Кніга дароў бібліятэцы Віленскага універсітэта, 1792–1832», наследуе добрую традыцыю падобных прац [2] нашых калег з Літвы і ўяўляе не толькі публікацыю каштоўнай гістарычнай крыніцы паводле арыгінала на польскай мове – «Księga darów uczynionych do biblio[teki] akademickiej wileńsk[iej]», а таксама ў перакладзе на літоўскую мову, але і суправаджаецца шматбаковым яе асвятленнем і асэнсаваннем: навуковым даследаваннем, каментарыямі, ілюстрацыямі.

Кнігу «*Pamirštoji mecenatystė*» адкрываюць два ўступныя матэрыялы А. Пацэвічуса: у першым – «*Pratarmė*» [3] – падаюцца звесткі аб структуры і змесце самога выдання, у другім – «*Dovanų knyga ir jos publikavimo principai*» [4] – разглядаецца непасрэдна рукапіс – «*Księga darów*», яго змест, гістарыяграфічныя пытанні, асаблівасці мастацкага афармлення, а таксама абгрунтоўваюцца пытанні публікацыі дадзенай крыніцы.

Як адзначае А. Пацэвічус, «*Księga darów*» была прыгатавана да пераплёту ў 1811–1812 гг., калі ўзнікла патрэба ў апісанні дароў, зборы і рэгістрацыі інфармацыі пра мецэнатаў, каб такім чынам аддзячыць і заахваціць да новай дабрачыннасці. Запаўнялі кнігу дароў, паводле зробленага вучоным аналізу характару пісьма і почырку, бібліятэкары: Казімір Контрым [5], Аляксандр Багаткевіч

[6] і Адам Ёхер [7]. З гісторыі рукапісу «Księgi darów» вядома, што пасля закрыцця Віленскага ўніверсітэта (1832) ён быў вывезены ў Кіеў, вярнуўся ў Літву толькі па заканчэнні Другой сусветнай вайны. Сёння захоўваецца ў Літоўскім дзяржаўным гістарычным архіве (LVIA. F. 721, ap. 2, b. 68, lap.1–27).

Рукапіс вызначаецца не толькі складам дароўцаў (прыватныя асобы, установы і арганізацыі), ахвяраванымі прадметамі (друкаваныя кнігі, перыёдыка, ліставыя выданні; рукапісы, нумізматыка, творы мастацтва), але яшчэ і сваім аздабленнем. Так, аправа «Księgi darów» – гэта маракін (marokín, марокін) або вырабленая шкура казла, пафарбаваная ў вішнёвы колер і аздабленая арнаментаваным залатым цісненнем. Абрэз кнігі пазалочаны. Відаць, як мастацкае яе афармленне, так і дабрачынная дзейнасць на карысць бібліятэкі ўніверсітэта мецэнатаў далі ёй яшчэ адну назву – «Złota księga».

Сучаснае выданне мае падобны знешні выгляд: колер вокладкі – вішнёвы з арнаментаванай рамкай вакол назвы (на літоўскай і польскай мовах), якая выканана ў залатым колеры, аднак дадаткова аздаблена дзвюма супервокладкамі: першая (верхняя) – у форме «муфты» з паўторам назвы, што і на вокладцы, але выкананая цісненнем; другая – з назвай кнігі «Pamirštoji mecenatystė: Dovanų Vilniaus universiteto bibliotekai knyga, 1792–1832», на клапанах якой змешчана інфармацыя па-літоўску і па-англійску аб рарытэтах і калекцыях, ахвяраваных у бібліятэку Віленскага ўніверсітэта. Таксама ў афармленні шэрагу старонак выкарыстаны залаты колер, імітуючы напамін аб залатым абрэзе арыгінала.

Што да ідэі змястоўнага нападўнення «Pamirštoji mecenatystė», то, узнаўляючы рукапіс «Księgi darów» у друкаваным выглядзе, яго ўкладальнік і навуковы рэдактар не пайшоў шляхам толькі факсімільнага перавыдання крыніцы, а правёў значную працу па расчытванні запісаў (нярэдка няпоўных), удакладненні і дапаўненні шэрагу фактаграфічных звестак адносна саміх мецэнатаў, падараваных рарытэтах, месцы захоўвання і крыніцах інфармацыі аб іх.

Таму, прадстаўляючы наступныя дзве часткі выдання, прысвечаныя публікацыі рукапісу – «Dovanų knygos perrašas» [8] – у арыгінале, на польскай мове; а таксама – «Dovanų knygos vertimas» [9] – у перакладзе на літоўскую мову, якія суправаджаюць грунтоўныя каментарыі, хочацца выказаць спадзяванне, што дадзены матэрыял паспрыяе і пашырыць кола далейшых даследчых

магчымасцей па вывучэнні культурнай спадчыны народаў гістарычнай Літвы.

Звернемся да першай з адзначаных частак – «*Dovanų knygos perrašas*» (с. 16–86), каб мець пэўнае ўяўленне аб рукапісе і яго вартасцях. Такім чынам, змешчаны тут рукапіс пад назвай «*Księga darów uczynionych do biblio[teki] akademickiej wileńsk[iej]*» – гэта паслядоўна запоўнены ў храналагічным парадку спіс ахвярадаўцаў з агульным апісаннем іх дароў (нярэдка ўказана толькі колькасць тамоў ці іншых прадметаў) для бібліятэкі Віленскага ўніверсітэта ад 1792 да 1832 г. Выключэнне складае змешчаны ў канцы спіс тамоў «*Encyclopédie méthodique*», перададзены бібліятэцы Юзафам Завадскім у 1830 г., што адлюстравана і ў дадзеным выданні.

Звяртаючы ўвагу беларускіх даследчыкаў-кнігазнаўцаў на дадзеную крыніцу, якая дзякуючы яе публікацыі стане больш даступнай, хацелася б зазначыць, што ў спісе шэраг прозвішчаў асоб, якія звязаны з Беларуссю, а іх дары сведчаць самі за сябе, напрыклад – Тадэвуш Чацкі, наваградскі староста, у 1804 г. ахвяраваў Брэсцкую Біблію (1563), нюрнбергскае выданне М. Каперніка (1543); Міхал Баброўскі ў 1817 г. – Астрожскую Біблію (1581); Казімір Контрым у 1823 г. – рукапіс Статута 1588 г.; Ігнат Легатовіч з Мінску ў 1818 і 1822 г. – уласныя выданні; Станіслаў Шантыр, пробашч слуцкі ў 1823 г., – дакументы XVI ст. і г. д. Ахвярадаўцамі кніжных рарытэтаў выступалі таксама бібліятэкары (Казімір Контрым, Готфрыд Эрнэст Гродэк, Аляксандр Багаткевіч, Адам Ёхер), выдаўцы (Антоній Марціноўскі [10], Юзаф Завадскі), кнігары (Фрыдрых Морыц).

Паралельна з апублікаваным рукапісам «*Księgi darów*» прыводзяцца ўдакладненыя і дапоўненыя, па магчымасці, апісанні падараваных рарытэтаў (усяго прадстаўлена 599 пранумараваных запісаў, паводле якіх зроблены спасылкі і ў арыгінале перадрукаванага рукапісу), што сведчыць аб значнай навукова-бібліяграфічнай працы, ажыццёўленай А. Пацэвічусам, а таксама павышае крыніцазнаўчую ролю дадзенай публікацыі, якая набывае большую паўнату і цэласнасць.

Далей пад загалоўкам «*Dovanų knygos vertimas*» (с. 88–158) падаецца пераклад «*Księgi darów*» на літоўскую мову таксама з паралельным каментарыем аб асобах, якія выступаюць у якасці мецэнатаў, удакладненнем месцазахоўвання дароў (усяго налічваецца 652 пранумараваныя запісы, звязаныя адпаведнымі спасылкамі ў перакладзе рукапісу).

Трэба адзначыць, што ўкладальнік і выдаўцы знайшлі пэўнае аптымальнае выйсце ў паліграфічным вырашэнні паралельнай публікацыі рукапісу і каментарыяў да яго, а таксама падзяліўшы самі каментарыі: першыя (да арыгінала рукапісу) – бібліяграфічныя; другія (да перакладу рукапісу на літоўскую мову) – крыніцазнаўчыя, што не загрузвае іх успрыняцце і адпавядае паслядоўнасці падачы матэрыялу, навуковай логіцы выдання – ад прадстаўлення першакрыніцы да тлумачэння і адлюстравання зместу і ведаў пра яе ў сучаснай Літве. Такім чынам, дапаўняючы адна адну, абедзве часткі аказваюцца звязанымі і ўзаемадапаўняльнымі, прыдатнымі для далейшых даследаванняў.

Дадзенае выданне «*Pamirštoji mecenatystė*» дае магчымасць набліжэння да першых вынікаў па вывучэнні «*Księgi darów*», якія прадстаўлены навуковым даследаваннем А. Пацэвічуса «*Miecenatystės slėpiniai*» [11], размешчаным пасля тэксту рукапісу на с. 160–223. Адзначаючы актуальнасць тэмы і неабходнасць яе распрацоўкі, аўтар звяртае ўвагу на пэўную ступень яе маргінальнасці (з чым нельга не пагадзіцца), бо дабрачынная дзейнасць мецэнатаў і фундатараў адзначаецца найбольш у галіне мастацтва ці архітэктуры, помнікі якіх захаваліся і да сёння. Аднак не трэба забывацца і на гісторыю кніжнага мецэнацтва, якая складае істотную частку працэсу стварэння бібліятэк і нават фарміравання свядомасці грамадства, што літоўскі вучоны і спрабуе асвятліць у гістарыяграфічным аглядзе ў пачатку і ў наступных чатырох тэматычных блоках: дары і працэдура іх перадачы; калекцыі як спадчына акадэмічнай супольнасці; значэнне і матывы ахвярадаўцаў; тыпалогія дароў (перададзеных бібліятэцы Віленскага ўніверсітэта да часу яго закрыцця ў 1832 г.).

Ахвяраваныя кнігазборы, а таксама іншыя дары, трактаваныя як культурная спадчына, разглядаюцца вучоным у кантэксце сістэмы вартасцей грамадства ХІV ст., што было цесна звязана з матывацыяй ахвярадаўцаў, а таксама абстаўлена пэўнай працэдурай перадачы дароў.

У заахвочванні і разгортванні дабрачыннай дзейнасці А. Пацэвічусам вылучаюцца два асноўныя кірункі – мерапрыемсты кіраўніцтва бібліятэкі Віленскага ўніверсітэта, а таксама і ўрадавыя дакументы Міністэрства асветы Расійскай імперыі (як, напрыклад, пастанова ад 14 лютага 1816 г. «О награждении благотворителей школ»). Для ахвярадаўцаў у залежнасці ад памеру і ўзроўню іх дару вызначаліся і катэгорыі адзнак: для тых, хто ахвяраваў дары на суму 10 000 рублёў, было прадугледжана ўпісанне іх прозвішчаў на

памятную шыльду, выкананую «пад» чорны мармур; а дарыльшчыкі на суму, большую за 20 000 рублёў прадстаўляліся да ўвагі «Его Императорского Величества». Абавязковым пры адукацыйных установах было і вядзенне «книги в красивой оправе из козьей кожи с краями позолоченными, в которой будут вписаны имена всех благотворителей при оказании пожертвований».

Аднак, на думку даследчыка, галоўным у працэсе заахвочвання да перадачы дароў у бібліятэку быў усё ж высокі прэстыж Віленскага ўніверсітэта, а напэўненне яго гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі, падобна як у часы Рэчы Паспалітай, Абодвух Народаў, было менавіта супольнай справай тагачаснай грамадскасці, што пацвярджаюць і іх ахвяраванні. З іншага боку, гэта ў сваю чаргу спрыяла фарміраванню грамадскай свядомасці.

Разглядаючы калекцыі акадэмічнай супольнасці, А. Пацэвічус звяртае ўвагу на іх аб'ём і разнастайнасць, прыводзіць складзеную паводле «Księgi darów» табліцу ахвярадаўцаў (уклучана 37 прозвішчаў у асноўным прафесараў і выкладчыкаў універсітэта) з указаннем года і колькасці перададзеных у бібліятэку асобнікаў. У ліку буйнейшых – прыватныя кнігазборы прафесара медыцыны Вінцэнта Герберскага [12] (Wincenty Herberski) – 2238 тамоў (перададзены ў 1827 г.); рэктара Яна Снядэцкага – 1720 тамоў (у 1831 г.); прафесара Давіда Пільхоўскага – 915 тамоў (у 1794 г.); прафесара Яна Канта Хадані (Jan Kanty Chodani) – 430 тамоў (у 1823 г.) і інш.

Бібліятэка сістэматычна атрымлівала таксама дары ад прафесараў Іяхіма Лялявеля, Мікалая Паліньскага, сакратара Віленскага ўніверсітэта Леона Рагальскага, у ліку дароў якіх былі манускрыпты, інкунабулы і палеатыпы. Нярэдка ахвяравалі ў бібліятэку і студэнты, як Ануфрый Кулеша, Казімір і Аляксандр Манюшкі, Бенядзікт Каліноўскі, Ян Будзіловіч, Адам Рагальскі і інш.

Сярод дароў арыстакратыі вылучаюцца сваімі каштоўнымі зборамі графы Храптовічы – Іяхім Літавор і Адам, князь Караль Любецкі, генерал Юзаф Ваўжэцкі. Маршалак Марцін Важыньскі, радца Бернард Зміёўскі, біскуп Анджэй Клангевіч і іншыя перадалі для бібліятэкі свае нумізматычныя калекцыі.

У 1818–1822 гг., зазначае А. Пацэвічус, значную колькасць дароўцаў склалі члены віленскіх вольнамулярскіх лож: «Gorliwy Litwin», «Dobry Pasterz», «Szkoła Sokratesa» – Леон Бароўскі, Ян Ходзька, Міхал Длускі, Ігнацій Лахніцкі, Мікалай Мяноўскі, Ян Гвалберт Рудаміна, Ян Рустэм і інш. Пасля забароны

вольнамулярскіх лож у 1822 г. іх кнігазборы былі перададзены ў бібліятэку ўніверсітэта (у маі 1824 г.).

Свае кнігазборы, пакідаючы ўніверсітэт з-за праследавання, перадаў бібліятэцы рэктар Юзаф Твардоўскі (у 1824 г.), а таксама ад'юнкт К. Контрым (у 1825 г.).

У шэрагу ахвярадаўцаў адзначаюцца і кабеты, напрыклад, у 1828 г. Джаана Голанд-Свяржэўская падаравала кнігі з бібліятэкі свайго бацькі, вядомага музыканта і выкладчыка ўніверсітэта, Яна Давіда Голанда [13].

Значнае месца ў даследаванні А. Пацэвічуса займае разгляд непасрэдна саміх падараваных у бібліятэку Віленскага ўніверсітэта рарытэтаў, іх тыпалагічная характарыстыка. Засноўваючыся на калекцыйным падыходзе да тыпалогіі дароў, літоўскі даследчык абгрунтоўвае іх падзел на *кнігі і музейныя калекцыі*. У комплексе дароў «Кнігі» напачатку разглядаюцца друкаваныя кнігі (на жаль, не вылучаны самастойнай рубрыкай), потым – перыядычныя выданні і выданні з працягам; невялікія адбіткі, рукапісы. Музейныя калекцыі (музеаліі) прадстаўляюць: рэдкасці – арыенталістыка, археалагічныя знаходкі, рукапісная і друкаваная экзотыка, прыродныя і тэхналагічныя «цуды»; мастацтва і мастацкія творы; нумізматыка. У рэзюмэ на польскай мове (с. 241), аднак, можна заўважыць наступнае выдзяленне тыпаў дароў – *друкі* (кнігі, перыёдыка, дробныя выданні), *рукапісы* (афіцыйныя і прыватныя) і *музеаліі*, або музейныя калекцыі (рэдкасці, творы мастацтва, нумізматыка). Тым не менш гэтак, магчыма, пры тлумачэнні на іншую мову, выпадковае разыходжанне, а таксама ў асноўным тэксце – паліграфічны пропуск рубрыкі «друкаваныя кнігі», не паніжаюць якасць прадстаўленай інфармацыі, безумоўна, карыснай і фактаграфічна насычанай.

У ліку першых адзначаных кніжных рарытэтаў – асобнікі Статута Вялікага Княства Літоўскага, падараваныя Антоніем Марціноўскім, які ў 1828 г. ахвяраваў яго трэцяе польскамоўнае выданне (Варшава, 1648 г. – у бібліятэцы на той час не было гэтага асобніка), Мікалаем Пяткевічам, які таксама ў 1828 г. перадаў першае польскамоўнае выданне Статута, ажыццёўленае Лявонам Мамонічам (Вільня, 1614). Далей падрабязна пералічаны дары выданняў Біблій і біблейных кніг: спачатку на літоўскай мове, а таксама еўрапейскія друкі XVI–XVIII стст., сярод дароўцаў якіх А. Марціноўскі, І. Легатовіч, М. Баброўскі, К. Контрым і інш.

Значную ролю, як можна заўважыць, у фарміраванні калекцыі бібліятэкі па перыядычных выданнях адыграў ужо не раз названы

А. Марціноўскі, выдавец і рэдактар «Кур'ера Літоўскага», які «сваім вартым пахвалы звычай» штогадова прысылаў «білет на атрыманне з рэдакцыі» асобніка дадзенага выдання (гл., напрыклад, с. 72), а таксама і іншых перыядычных выданняў.

А. Пацэвічус заўважае, што гістарычная і нацыянальная памяць становілася істотным чыннікам фарміравання збораў, у якіх захоўваліся памятки аб паўстанні 1794 г., напалеонаўскай вайне, Тадэвушы Касцюшку, Тамашы Ваўжэцкім і інш. Пацвярджэннем таму шэраг ліставых выданняў і адбіткаў па гісторыі Вялікага Княства Літоўскага, якія былі ахвяраваны Мікалаем і Эдвардам Ромерамі, Людвікам Ельскім, Казімірам Контрымам, Леонам Рагальскім, Фрыдрыкам Морыцам і іншымі, сярод якіх Радзівілаўскія дакументы; памятки, звязаныя з паўстаннем Т. Касцюшкі, і г. д.

Колькасна аб'ёмнай і разнастайнай была рукапісная калекцыя дароў, адпаведна ахарактарызаваная ў даследаванні А. Пацэвічуса. Звяртаецца ўвага на зборы Радзівілаўскай камісіі, Яна Альбеціні, графа Яна Патоцкага, Адама Храптовіча і інш. Вылучаюцца гістарычныя дзённікі Яна Цадроўскага, прывілеі Вітаўта Вялікага, Венскі кодэкс XVI ст., неапублікаваныя вершы Эльжбеты Дружбацкай, збор аўтографу Юзафа Багуслаўскага і г. д.

Вызначае А. Пацэвічус і ролю бібліятэкараў, якія апісвалі кнігазборы, дакументавалі і падавалі інфармацыю аб гэтым як на акадэмічных сходах Віленскага ўніверсітэта, так і публікавалі яе ў «Dzienniku Wileńskim» і «Tygodniku Wileńskim». Аднак з іншага боку даследчыку відавочным здаецца той факт, што не заўсёды нават прафесіяналы разумелі(?) ў той час вартасць рэдкіх кніг, як, напрыклад, інкунабул, што ацэньваліся таксама як папулярныя выданні XVIII ст.

Падсумоўваючы, аўтар зазначае, што аналіз вывучэння мецэнацтва як культурнай і грамадскай з'явы ў Літве паказвае на глыбокія карані дабрачыннай дзейнасці, сягаючай да часоў і традыцый Вялікага Княства Літоўскага, якія прадаўжаліся і ў XIX ст., а «Księga darów», такім чынам, можа з'яўляцца таму пацвярджэннем.

Навуковае даследаванне А. Пацэвічуса «Таямніцы мецэнацтва» падмацавана шэрагам каментарыяў і спасылак як на сучасныя выданні, так і на архіўныя крыніцы (цалкам навуковы апарат прадстаўлены 437 спасылкамі); ясна праілюстраваны аўтографамі, некаторымі пячаткамі, партрэтамі і аўтапартрэтамі мецэнатаў, унікальнымі асобнікамі з іх калекцый. У дадатку да

працы змешчаны вопісы дароў бібліятэцы Віленскага ўніверсітэта (с. 224–235). Гэта вопісы кніжных дароў: рэктара Юзафа Твардоўскага (1824 г.) – захоўваецца ў Літоўскім дзяржаўным гістарычным архіве (LVIA. F.721, ар. 2, b. 72, lap. 253–255v); Караля Любецкага (1824 г.) – у Бібліятэцы Вільнюскага ўніверсітэта (VUB RS. F.2 KC, b.489, lap. 134–135v); вопісы кніг, прысланых у дар ад незнаёмай асобы – (LVIA. F. 721, ар. 2, b. 72, lap. 250); а таксама вопіс калекцыі медалёў Марціна Важыньскага, маршалка Ашмянскага павета (1823 г.) – (LVIA. F. 721, ар. 2, b. 72, lap. 164–165v) і вопіс медалёў і манет Бернарда Зміёўскага (1823 г.) – (LVIA. F. 721, ар. 2, b. 72, lap. 100–100v).

Дарэчы, бібліяграфічныя спісы, а таксама некаторыя каментарыі да кніжных дароў былі зроблены Аляксандрам Багаткевічам і захоўваюцца сёння ў адзеле рукапісаў бібліятэкі Вільнюскага ўніверсітэта (напрыклад, у F. KC, b. 489, lap. 129–132; lap. 134–135v).

Цалкам агульнае ўяўленне пра змест кнігі «*Pamirštoji tescenatystė*» даюць даволі аб’ёмныя рэзюмэ па-англійску (с. 236–238) і па-польску (с. 239–241). Варты адзнакі таксама імяны паказальнік (с. 242–257); архіўныя крыніцы, большасць з якіх прадстаўляюць фонды Літвы, але і некаторыя з Беларусі (у прыватнасці, Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі ў Гродне), Польшчы, Расіі, Украіны, Фінляндыі, Эстоніі (с. 258–260).

Асобна, апошняй часткай, у выданні вылучаны ілюстрацыі (с. 267–319), згрупаваныя тэматычна: партрэты мецэнатаў, падараваныя кніжныя рарытэты, нумізматыка, аўтографы.

Трэба адзначыць таксама высокі паліграфічны ўзровень выдання, яго афармленне, якое ўпрыгожвае навуковую працу, надае прывабнасць і падкрэслівае завершанасць задумкі – шанавання дабрачыннай дзейнасці вартых таго асоб мецэнатаў і іх дароў.

Таму словы прызнання і высокай адзнакі працы неабходна адрасаваць як ініцыятару выдання Арвідасу Пацэвічусу, так і дызайнеру Міндаўгасу Ёнікасу (Mindaugas Jonikas), выдавецтву «DABAехро», а таксама рэдактарскаму калектыву [14], дзякуючы якім «*Księga darów*» набыла новае жыццё, вартасць і значэнне і, безумоўна, знойдзе сваіх удзячных чытачоў і даследчыкаў, а таксама, хочацца спадзявацца, стане добрым прыкладам для падобнай працы ў Беларусі.

---

1. Арвідас Пацэвічус – прафесар, доктар гуманітарных навук Інстытута бібліятэказнаўства і навуковай інфармацыі, факультэта камунікацый

Вільнюскага ўніверсітэта. Вядомы сваімі даследаваннямі і публікацыямі па бібліятэказнаўстве і гісторыі манастырскіх бібліятэк Літвы 1795–1864 гг. У названым выданні ён выступае як укладальнік, навуковы рэдактар і аўтар.

2. Напрыклад: *Aleksandras Viktoras Bohatkiewiczus. Veikalas apie visuotinę bibliografiją / sudarė Alma Braziūnienė, Aušra Navickienė, Sonda Rankelienė.* – Vilnius, 2004; *Pacevičius A. Vienuolynų bibliotekos Lietuvoje 1795–1864 metais.* – Vilnius, 2005; *Кириллические рукописные книги, хранящиеся в Вильнюсе : каталог / сост. Надежда Морозова.* – Vilnius, 2008; *Bibliotheca Sapiehana: Vilniaus universiteto bibliotekos rinkinys : katalogas / sudarė Aušra Rinkūnaitė.* – Vilnius, 2010.

3. У перакладзе на беларускую мову – Прадмова.

4. У перакладзе на беларускую мову – Кніга дароў і прынцыпы яе публікацыі.

5. Контрым Казімір (1776, в. Багданаў Вілейскага павета – 11.061836), эканаміст, публіцыст, бібліятэкар, ад’юнкт Віленскага ўніверсітэта, выдавец, даследчык Палесся.

6. Багаткевіч Аляксандр Віктар (1795, в. Сліжова Вілейскага павета – 1832 ?), кнігазнаўца, бібліятэкар і бібліёграф.

7. Ёхер Адам (1791, Вільня – 1860), настаўнік, бібліятэкар, бібліёграф.

8. У перакладзе з арыгінала на беларускую мову – «*Перадрук Кнігі дароў*». – Л. Д.

9. У перакладзе на беларускую мову – «*Пераклад Кнігі дароў*». – Л. Д.

10. Марціноўскі Антоній (1781, г. Радашковічы Вілейскага павета – 1855, Вільня), выдавец, рэдактар. Нарадзіўся ў сям’і ўніяцкага святара. Сярэдняю адукацыю атрымаў у Мінску. Працаваў настаўнікам у прыватных дамах. У 1804 г. паступіў на юрыдычны факультэт Віленскага ўніверсітэта. Быў адным з заснавальнікаў «Віленскага тыпаграфічнага таварыства» (1818) і «Таварыства дапамогі бедным навучэнцам Віленскага ўніверсітэта». У 1818 г. адкрыў уласную друкарню, у якой выходзілі «*Kurier Litewski*», «*Dzennik Wilenski*», «*Wiadomosci Brukowe*».

11. У перакладзе на беларускую мову – «*Таямніцы мецэнацтва*». – Л. Д.

12. Герберскі Вікенцій Данілавіч (1784 ці 1785–1826), нарадзіўся на Гродзеншчыне.

13. Ян Давід Голанд (1746–1827) – нямецкі кампазітар і дырыжор, амаль дваццаць гадоў працаваў у Нясвіжы. У 1784 г. у Нясвіжы адбылася прэм’ера оперы Я. Голанда «Агатка, або Прыезд пана». Гэта была адна з першых опер, створаных і пастаўленых у Беларусі ў XVIII ст.

14. Дарэчы, рэдактарамі навуковай бібліяграфіі ў выданні выступілі Ліля Коўкель (L. Kowkiel) і Івона Петшкевіч (I. Pietszkiewicz).

Summary

L. Dounar. Gifts of historical Lithuania – boundless and inexhaustible.
Review of the book «Forgotten patronage: the book of donations to Vilnius University Library, 1792–1832» (Vilnius, 2010)

The structure and contents of the book are analyzed. The edition consists of the reprinted manuscript of the original «The Book of Donations» in Polish, its translation into Lithuanian and also the scientific research of A. Patsevichus «Mysteries of Patronage» which is made on the base of the manuscript. The reviewer notes that the publication is a significant source for the Belarusian bibliography and multifold investigations of the cultural heritage of the historical Lithuania people.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ